

รูปแบบการฝึกอบรมผู้นำสหกรณ์ กลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน
จังหวัดนครศรีธรรมราช
TRAINING MODEL FOR COOPERATIVE LEADERSHIP
OF COMMUNITY PRODUCT GROUPS
IN NAKHON SI THAMMARAT PROVINCIAL

ยินดี เข้าแก้ว*

รองศาสตราจารย์ ดร.ไมตรี จันทรา**

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เรวดี กระโหมวงศ์***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัญหา ความต้องการ ความคิดเห็นของผู้นำกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดนครศรีธรรมราช 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมผู้นำสหกรณ์กลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช 3) เพื่อฝึกอบรมผู้นำกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน ผลจากการศึกษาพบว่า ขั้นที่ 1 การศึกษาปัญหาความต้องการ ความคิดเห็นในการดำเนินงานของเครือข่ายกลุ่มผลิตภัณฑ์จังหวัดนครศรีธรรมราช คือมีปัญหา การต้องการฝึกอบรมผู้นำกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน เพื่อให้มีจิตสำนึกความร่วมมือ การวางแผนและการเชื่อมโยงเครือข่ายกลุ่มผลิตภัณฑ์ ขั้นที่ 2 การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมผู้นำสหกรณ์ของกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดนครศรีธรรมราช จากการศึกษาเอกสารด้านรูปแบบผู้นำ หลักวิธีการสหกรณ์ การฝึกอบรมและการศึกษาปัญหาความต้องการของผู้นำกลุ่มผลิตภัณฑ์ ได้สร้างรูปแบบการฝึกอบรมขึ้นซึ่งประกอบด้วย 1) สภาพปัญหา ความต้องการของผู้นำกลุ่มผลิตภัณฑ์ 2) จุดมุ่งหมายของรูปแบบ 3) หน่วยการพัฒนา โดยมีการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรการพัฒนาผู้นำสหกรณ์ จำนวน 5 คน ขั้นที่ 3 การฝึกอบรมผู้นำกลุ่มผลิตภัณฑ์ ด้วยรูปแบบการฝึกอบรมผู้นำสหกรณ์ การประเมินผลการฝึกอบรม ด้วยแนวคิดการประเมินการฝึกอบรมหลังการฝึกอบรม 9 เดือน

คำสำคัญ : รูปแบบการฝึกอบรมผู้นำสหกรณ์, กลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน

*นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

**ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

***กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ABSTRACT

This research aimed to (1) study the need and the opinion of the leaders in the community product groups towards the operation of the groups of community product in Nakhon Si Thammarat Province; (2) develop the model and training process for cooperative leaderships in the groups of community product in Nakhon Si Thammarat; (3) try a model for training the leaders in the groups of community product, the evaluation, and the improvement of the model for developing cooperative leaderships in the groups of community product. The samples used in trying the training model were 30 female cooperative leaderships in the community product group of the Suppanimit Foundation in Nakhon Si Thammarat by purposive sampling from voluntary participants. The data collecting instruments were a training evaluation form, observation, interview, and group discussion.

The results were as follows:

1. The study of the need and the opinion of the leaders in the groups of community product towards the operation of the groups of community product revealed that the participants wanted to be trained in the awareness in cooperation, planning, and the link of the community product group network.

2. The development of the model for cooperative leaderships in the groups of community product in Nakhon Si Thammarat from the study of the documents on leader model and the need of the groups of community product leaders led to the constructing of a model consisting of (1) the group leaders' problems; (2) the purpose of the model; (3) training unit. This model was assessed by 5 experts in the program for developing cooperative leaderships with the IOC=1. Some parts of the model structure were revised. The assessment results from each expert were then examined for the appropriateness and harmony of the model with suggestions for improvement.

3. The assessment of a try on the model for training the groups of cooperative leaderships was done by using the guidelines of training evaluation after 9 month training from the sample of female cooperative leaders in Suppanimit Foundation. It was found that (1) the training participants showed their highest satisfaction in the training process which covered the course purposes, met the leaders' need, and can be applied to the operation of the product groups, the lecturers had knowledge in training with easily understandable activities, and suitable training place; (2) the trainees gained more knowledge and skills after training than before training in the participation, the use of cooperative principles, planning, the use of the philosophy of Sufficient Economy; (3) changed behavior after training, the product group used the principle of fair sharing profit to the members, they cooperated in training the community product network of Suppanimit Foundation to the sustainable situation. When they faced any produce or management problems, various organizations cooperated in more participatory problem solving. From the assessment, the suggestions and the observation of the try on model; (4) Results builds the organization increase a member, produce, profit and the asset operates to follow com to.

Keyword: The Model and Training process for cooperative leaderships,
The Groups of community product

บทนำ

การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมตั้งแต่
ฉบับที่ 1 ถึง ฉบับที่ 7 มุ่งเน้นด้านรายได้หรือ
ด้านเศรษฐกิจเป็นหลัก โดยมีได้มอง
ความสำคัญที่ตัว คนหรือด้านสังคมและด้านอื่น
ๆ เท่าที่ควร ทำให้การพัฒนาตามแผนพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 1-7 กลายเป็นการ
แก้ปัญหาความยากจน “แบบเกาไม่ถูกที่คัน”
ฉะนั้นในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติ 10 จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์การ
พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเพื่อ
แก้ปัญหาความยากจนและได้นำเอาปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวปฏิบัติ ควบคู่กับ
การพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวม

สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา
(2545, 12) ได้สรุปว่าการเรียนรู้ของผู้นำกลุ่ม
วิสาหกิจชุมชนที่ได้รับเป็นกระบวนการ
ถ่ายทอดเทคโนโลยีของวิทยากรยังใช้วิธีการให้
ความรู้ด้านเนื้อหา มากกว่ากระตุ้นให้ผู้ผลิต
ค้นหาวิธีการของตนเอง การส่งเสริมฝึกอบรม
ในแต่ละหลักสูตรไม่ตรงตามความต้องการของ
กลุ่มผู้ผลิต ขาดความต่อเนื่องและไม่มีการต่อ
ยอซึ่งกันและกัน

กลุ่มผลิตภัณฑ์ เป็นการพัฒนาคนสู่
สังคมเรียนรู้ องค์การเข้มแข็ง ซึ่งจะหนุนเสริม
ให้เกิดกลไกการขับเคลื่อนวิถีชีวิตตามแนวคิด
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการแก้ปัญหาความ
ยากจนแบบบูรณาการและเกิดการพัฒนายั่งยืน
นำไปสู่สังคมเป็นสุขตามความคาดหวังของ
สังคมไทยได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งผู้นำกลุ่ม

ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณค่าสหกรณ์ จะนำไปสู่การเป็น
กลุ่มผลิตภัณฑ์ที่มีคุณค่า เครือข่ายคุณค่า
สามารถดำเนินงานได้ทั้งในระดับชุมชน ระดับ
จังหวัด ภูมิภาคและระดับประเทศ ใน
ขณะเดียวกันกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีผู้นำที่มี
คุณค่าจะสามารถตอบสนองความต้องการของ
สมาชิก และองค์กรที่เกี่ยวข้อง ให้การช่วยเหลือ
กิจกรรมภายในและภายนอกกลุ่มผลิตภัณฑ์ ซึ่ง
กระบวนการที่จะให้ผู้นำมีคุณค่าสหกรณ์

กลุ่มผลิตภัณฑ์ ที่รวมเป็นเครือข่ายใน
จังหวัดนครศรีธรรมราช ในระดับตำบล อำเภอ
และระดับจังหวัด มีทั้งที่ประสบความสำเร็จ
และไม่ประสบความสำเร็จ ปัญหาส่วนใหญ่
ของกลุ่มผลิตภัณฑ์ เป็นปัญหาด้าน คน หรือ
ผู้นำของกลุ่มผลิตภัณฑ์ยังขาดความรู้ความเข้าใจใน
วิถีคิดของความร่วมมือ จิตสำนึกที่มีความเอื้อ
อาทรต่อกันอย่างแท้จริงตามแนวคิดของความ
ร่วมมือตามอุดมการณ์ของคุณสหกรณ์ ส่วน
ใหญ่ยังเห็นแต่ประโยชน์ด้านเศรษฐกิจหรือด้าน
เงินทุน หวังให้ได้กำไรมาก ยอดขายให้ได้สูง
เพื่อนำมาแบ่งปันเฉลี่ยกันภายหลัง ซึ่งเป็
นการคิดในมิติด้านเศรษฐกิจเป็นส่วนใหญ่ ที่เน้น
การผลิตหรือการพัฒนาเพื่อการเพิ่มขึ้นของ
รายได้ต่อหัว

การแข่งขันการผลิตและการส่งออกเป็น
สำคัญ ในขณะที่กลุ่มผลิตภัณฑ์ และเครือข่าย
กลับขาดแคลนผู้นำที่มีภาวะผู้นำที่ดี สามารถ
สืบสาน ความคิด อุดมการณ์ของกลุ่ม
ผลิตภัณฑ์ให้ประสบความสำเร็จได้ตามความ
แนวคิดความยั่งยืนหรือความพอเพียง ตามที่

ผู้นำรุ่นแรกๆ ได้ริเริ่มให้การก่อตั้งกลุ่ม ถือว่าเป็นปัญหาใหญ่ที่สมาชิกกลุ่มผลิตภัณฑ์ ส่วนใหญ่เห็นว่าควรจะมีการพัฒนาผู้นำให้มีอุดมการณ์ มีจิตสำนึกความร่วมมือ และเป็นบุคคลผู้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจและสังคม

นโยบายการพัฒนาของจังหวัดนครศรีธรรมราช จึงเน้นการพัฒนาผู้นำเพื่อพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งของจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยหวังผลต่อไปเพื่อให้ผู้นำเหล่านั้นได้สามารถปฏิบัติการทำแผนยุทธศาสตร์ของชุมชนและสามารถจัดการความรู้เพื่อแก้ปัญหาเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อมในชุมชนต่อไป ซึ่งในการสัมมนาของภาคีเครือข่ายกลุ่ม องค์กร ได้ ผลการสรุปของการสัมมนาได้เป็นประเด็นการวิจัยพัฒนา คือการพัฒนา คน หรือทุนมนุษย์ ซึ่งเป็นทุนทางสังคม (Social Capital) ที่สำคัญที่สุดของการพัฒนา คือ ผู้นำมีจิตสำนึกความร่วมมือ การเอื้ออาทรต่อกันและถ้าคนหรือผู้นำเหล่านั้นไม่ได้รับการพัฒนาที่จะนำพากลุ่ม องค์กร สหกรณ์และเครือข่ายได้นั้นหมายถึงการล้มเหลวขององค์กรเศรษฐกิจชุมชน กลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีอยู่ในปัจจุบัน โดยเห็นว่ามี ความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาผู้นำเหล่านั้นในทุกทั้งด้านทั้งกาย จิตใจและสติปัญญา เพื่อให้เพียบพร้อมทั้งด้านทักษะความสามารถ คุณธรรม และความรู้ ซึ่งนำไปสู่ความคิดวิเคราะห์อย่าง มีเหตุผล มีความรอบคอบ ด้วยจิตสำนึกในศีลธรรมและคุณธรรม มีความรู้

เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและสามารถตัดสินใจโดยใช้หลักความมีเหตุผล ความพอประมาณ และการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขด้วยการมีจริยธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต อดทน อันจะนำไปสู่ภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี จะก่อให้เกิดความสมดุลทั้งโลกทางกาย วัตถุกับ จิตใจวิญญาณ เพื่อให้มีการปฏิบัติการพัฒนาคน ที่เป็นผู้นำของกลุ่ม องค์กร สหกรณ์และเครือข่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน ตามปัญหาดังกล่าวจึงควรมีการพัฒนาผู้นำกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนโดยสร้างเครื่องมือและกระบวนการใน ผูกอบรมผู้นำโดยการเชื่อมโยงกลุ่มผลิตภัณฑ์ จากความร่วมมือจากภาคีองค์กรที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนเพื่อพัฒนาผู้นำของกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน ให้มีลักษณะผู้นำ สหกรณ์ ตามอุดมการณ์สหกรณ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราชในฐานะเป็นองค์กรด้านการศึกษาควรเป็นเจ้าของเรื่องในรูปแบบการฝึกอบรมผู้นำสหกรณ์ของกลุ่ม ผลิตภัณฑ์ ชุมชน ใน จังหวัดนครศรีธรรมราช บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ทั้งกลุ่ม องค์กร สหกรณ์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ที่ต่างก็ต้องร่วมมือให้การสนับสนุน พัฒนาเครื่องมือและกระบวนการจนได้เป็นเครื่องมือและกระบวนการฝึกอบรมที่ดีในการพัฒนาผู้นำสหกรณ์

การดำเนินงานที่ไม่เสี่ยงต่อปัญหา ก่อให้เกิดการขาดทุนหรือความล้มเหลวและการมีผู้นำที่มีคุณธรรมตามแนวปรัชญาคุณค่า สหกรณ์ คือการมีคุณธรรม จริยธรรม ความรัก ความสามัคคี และเคารพปฏิบัติตามแนวคิด

ของผู้นำสหกรณ์ในยุคแรก เป็นการใช้แนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและหลักวิธีการสหกรณ์ ในการพัฒนาคุณภาพคน ที่เป็นผู้นำกลุ่มผลิตภัณฑ์ ให้มีความรู้มีปัญญา มีจิตสำนึกความร่วมมือตามหลักวิธีการสหกรณ์อันจะไปสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจให้ดีขึ้น

คำถามของการวิจัย

1. ผู้นำกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดนครศรีธรรมราช มีปัญหา ความต้องการ และความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของเครือข่ายกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดนครศรีธรรมราชมีผลต่อการสร้างรูปแบบการฝึกอบรมผู้นำสหกรณ์กลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน ของ จังหวัดนครศรีธรรมราชอย่างไร

2. รูปแบบการฝึกอบรมผู้นำสหกรณ์ แก่กลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนควรมีลักษณะอย่างไร

3. การฝึกอบรมผู้นำสหกรณ์ กลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนด้วยรูปแบบการฝึกอบรมผู้นำสหกรณ์ ตามหลักวิธีการสหกรณ์ มีผลต่อผู้นำกลุ่มผลิตภัณฑ์และกลุ่มผลิตภัณฑ์อย่างไรบ้าง
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหา ความต้องการ และความคิดเห็นในการดำเนินงานของเครือข่ายของผู้นำกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดนครศรีธรรมราช

2. เพื่อพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมผู้นำสหกรณ์กลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดนครศรีธรรมราช

3. เพื่อฝึกอบรมผู้นำกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนด้วยรูปแบบการฝึกอบรมผู้นำสหกรณ์ให้มีลักษณะตามหลักการวิธีการสหกรณ์ เป็นผู้นำที่มีจิตสำนึกความร่วมมือ และมีความสามารถบริหารจัดการกลุ่มผลิตภัณฑ์ให้พัฒนาขึ้นเป็นผลดีแก่สมาชิก

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยรูปแบบการฝึกอบรมผู้นำสหกรณ์ ของ กลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการวิจัยเพื่อ ศึกษาปัญหา ความต้องการ ความคิดเห็นของผู้นำกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน ในจังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อทราบปัญหาและความต้องการแล้วนำไปสู่การสร้างรูปแบบการฝึกอบรมผู้นำกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนในลักษณะของวิธีการสหกรณ์ วิจัยครั้งนี้จึงมีขอบเขตต่างๆ ดังนี้

1. ขอบเขตขั้นตอนการวิจัย กำหนดขึ้นโดยยึดวัตถุประสงค์การวิจัยเป็นหลัก จึงประกอบด้วย 3 ขั้นตอนคือ 1) การศึกษาข้อมูลปัญหาความต้องการ ความคิดเห็นของผู้นำกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดนครศรีธรรมราช 2) การสร้างรูปแบบการฝึกอบรมผู้นำสหกรณ์กลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช 3) การนำรูปแบบฝึกอบรมผู้นำสหกรณ์ไปทดลองกับกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน ให้เป็นผู้นำตามหลักการ อุดมการณ์สหกรณ์ ที่มีคุณค่าสหกรณ์สามารถบริหารจัดการกลุ่มผลิตภัณฑ์ให้พัฒนาขึ้นเป็นผลดีแก่สมาชิก

2. ขอบเขตเนื้อหาได้จากการประมวลและสังเคราะห์จากหลักการ แนวคิด

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และจากการสอบถาม สัมภาษณ์ประชุมกลุ่มเพื่อสร้างรูปแบบการ ฝึกอบรมผู้นำสหกรณ์ ให้มีผลต่อการพัฒนา ผู้นำและกลุ่มผลิตภัณฑ์

3.ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ใน การศึกษาข้อมูลด้านปัญหาความต้องการ รูปแบบการฝึกอบรม กลุ่มตัวอย่าง 11คน และ กลุ่มตัวอย่างข้อมูลแสดงความคิดเห็นของผู้นำ กลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน 19 คน โดยสุ่มอย่างง่าย จากผู้นำเครือข่ายกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัด นครศรีธรรมราช ที่มีสมาชิกหรือประชากร ทั้งหมด 23 คน ซึ่งเป็นตัวแทนของกลุ่ม ผลิตภัณฑ์จาก 23 อำเภอ ใน จังหวัด นครศรีธรรมราช

3.2 ประชากรที่ตรวจสอบ

รูปแบบการพัฒนาผู้นำ คือผู้เชี่ยวชาญที่มีคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญที่เน้นประสบการณ์ ในแต่ละ ด้านที่เกี่ยวข้องกับการสร้างรูปแบบการ ฝึกอบรม จำนวน 5 คน

3.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ นำรูปแบบที่พัฒนาไปทำการทดลองสุ่มโดยการ ส่งหนังสือเชิญให้เข้าร่วมรับการฝึกอบรมด้วย ความสมัครใจ ได้แก่ ผู้นำกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน จากกลุ่มสตรีสหกรณ์มูลนิธิศุภนิมิต ะฮวด 18 คน และกลุ่มสตรีสหกรณ์มูลนิธิศุภนิมิตปาก พันธ์ 12 คน รวมเป็นจำนวน 30 คน

4. ตัวแปรที่ศึกษา

4.1 ตัวแปรต้นได้แก่รูปแบบการ ฝึกอบรมผู้นำสหกรณ์ กลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนซึ่ง

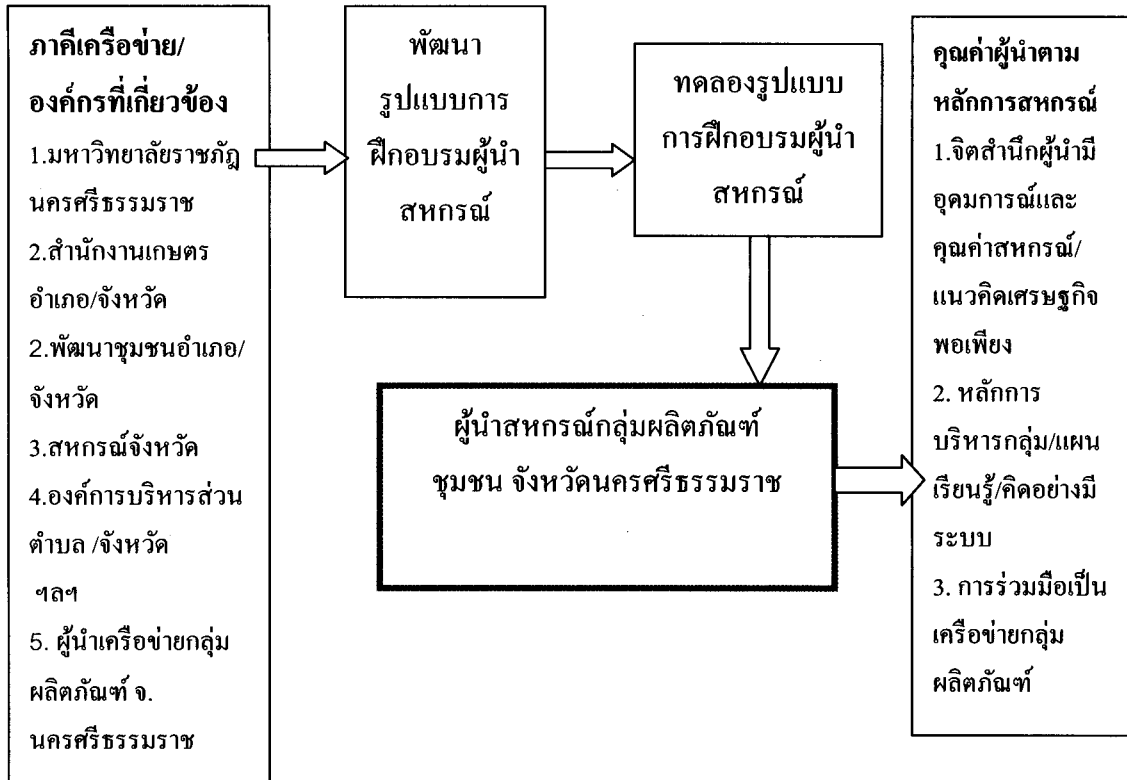
ประกอบด้วยหลักสูตรและแผนการฝึกอบรม ผู้นำสหกรณ์ ให้เป็นผู้นำที่มีจิตสำนึกความ ร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามหลักการ สหกรณ์ และมีทักษะการบริหารกลุ่มผลิตภัณฑ์ และการเชื่อมโยงเครือข่ายกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาและแผนการฝึกอบรม

4.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ผู้นำ

สหกรณ์ กลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัด นครศรีธรรมราชที่มีพฤติกรรม ความรู้ความ เข้าใจ ในการบริหารงานกลุ่มผลิตภัณฑ์ตาม หลักวิธีการสหกรณ์ คุณค่าสหกรณ์ สามารถ เชื่อมโยงเครือข่ายกลุ่มผลิตภัณฑ์ให้แก่ปัญหา กับกลุ่มผลิตภัณฑ์ได้มากขึ้นและได้รูปแบบการ ฝึกอบรมผู้นำสหกรณ์ กลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ ปรับปรุงแก้ไขจนเป็นรูปแบบการฝึกอบรมที่ สมบูรณ์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากที่มาความสำคัญของปัญหา คำถาม การวิจัยและวัตถุประสงค์การวิจัย สามารถนำมา สร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ ดังนี้



นิยามศัพท์เฉพาะ

รูปแบบ หมายถึง หลักสูตรและแผนการฝึกอบรมผู้นำสหกรณ์ กลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนให้เป็นผู้นำกลุ่มผลิตภัณฑ์สามารถจัดการตนเองตามแนวคิดหลักวิธีการสหกรณ์ และพัฒนากลุ่มผลิตภัณฑ์ให้มีการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ผู้นำสหกรณ์ หมายถึง ผู้นำกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีจิตสำนึกความร่วมมือตามหลักการสหกรณ์ คือตั้งอยู่บนพื้นฐานของการช่วยตนเอง ความรับผิดชอบต่อตนเอง มีความเป็นประชาธิปไตย ความเสมอภาค ความเที่ยงธรรม และความเป็นเอกภาพ รับผิดชอบต่อสังคมและความเอื้ออาทรต่อผู้อื่น

การฝึกอบรม หมายถึง กระบวนการในอันที่จะทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดความรู้ความเข้าใจ พฤติกรรมและความชำนาญ เป็นผู้นำที่มีจิตสำนึกความร่วมมือตามหลักการสหกรณ์ รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง และเชื่อมโยงเครือข่าย

กลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน หมายถึง การรวมตัวกันของกลุ่มผลิตภัณฑ์โดยมีวัตถุประสงค์ในการทำกิจกรรมด้านการตลาด การผลิต การเงิน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาซึ่งกันและกันของกลุ่มผลิตภัณฑ์

หลักวิธีการสหกรณ์ หมายถึงกลุ่ม องค์กร หรือสหกรณ์ที่มีการนำเอาอุดมการณ์สหกรณ์ หลักการสหกรณ์ คุณค่าสหกรณ์ ซึ่ง

ประกอบด้วยคุณค่าพื้นฐานแห่งคุณค่าของการช่วยตนเอง ความรับผิดชอบต่อตนเอง มีความเป็นประชาธิปไตย ความเสมอภาค ความเที่ยงธรรมและความเป็นเอกภาพ ความรับผิดชอบต่อสังคมและความเอื้ออาทรต่อผู้อื่น และมีการบริหารองค์กร มีการวางแผนจากการเรียนรู้การประเมินผลและการเชื่อมโยงเครือข่าย

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยรูปแบบการพัฒนาผู้นำคุณค่าสหกรณ์กลุ่มผลิตภัณฑ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ใช้ระเบียบวิธีวิจัยในลักษณะวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ซึ่งผู้วิจัยต้องการให้รูปแบบฝึกอบรมผู้นำสหกรณ์ กลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน ที่พัฒนาขึ้นนี้มีประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้นำของกลุ่ม องค์กรสหกรณ์และเครือข่ายต่างๆ นำไปประยุกต์ใช้และส่งผลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (คน) และองค์กรชุมชนต่อไป จึงได้กำหนดขั้นตอนการวิจัยไว้ 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับพัฒนารูปแบบการฝึกอบรม

ขั้นตอนนี้เป็นการสำรวจข้อมูลเพื่อให้ทราบสภาพปัญหาและความต้องการความคิดเห็น ของผู้นำกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน ที่เป็นสมาชิกเครือข่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยการศึกษาเป็น 2 วิธี คือ การศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการเก็บข้อมูลจากการใช้แบบสอบถามและการประชุมกลุ่ม (Focus Group) จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์สำหรับใช้เป็นข้อมูล

พื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมผู้นำสหกรณ์ กลุ่มผลิตภัณฑ์ ใน จังหวัดนครศรีธรรมราช

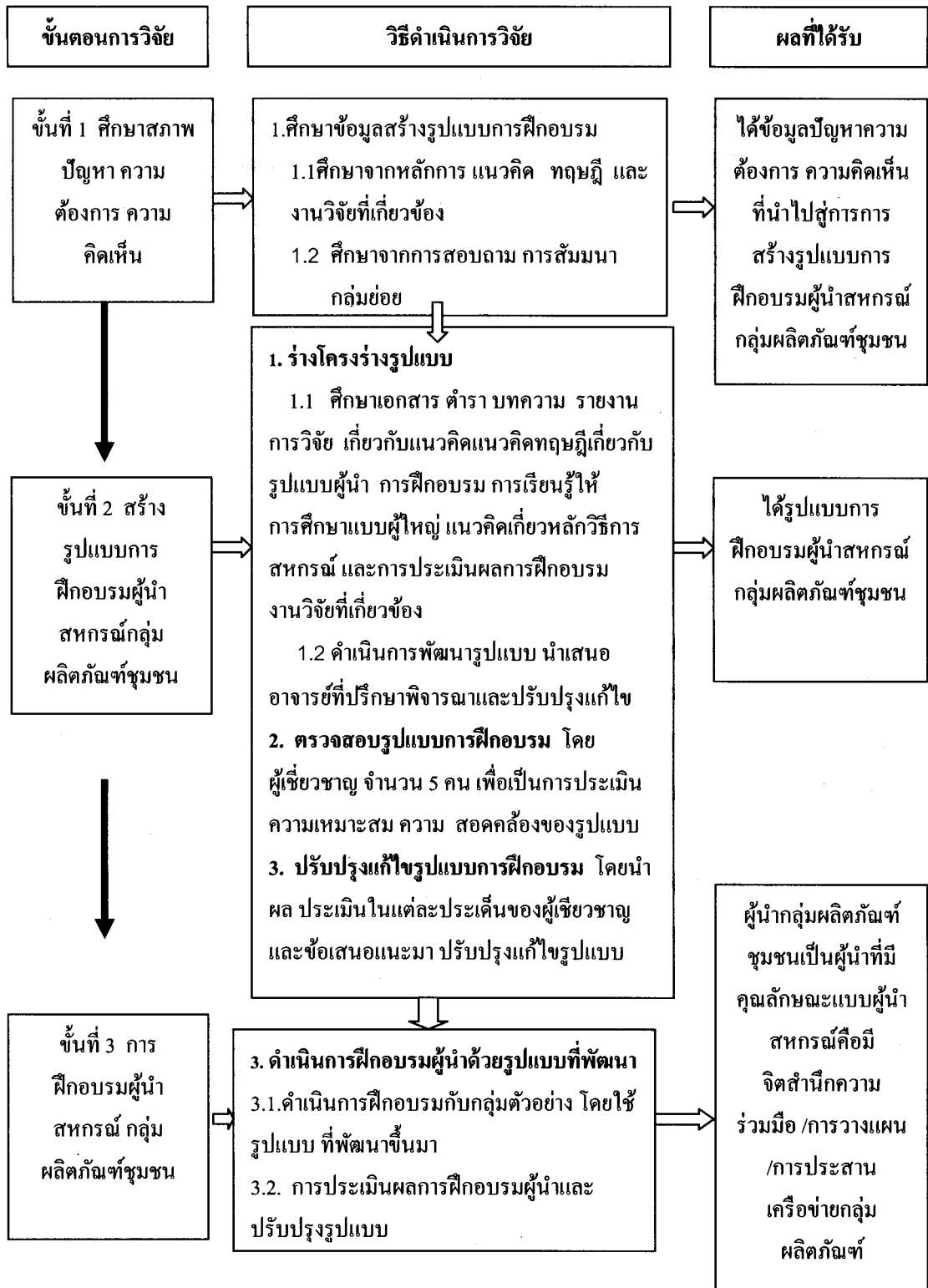
ขั้นที่ 2 สร้างรูปแบบพัฒนาพัฒนาผู้นำสหกรณ์ กลุ่มผลิตภัณฑ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ขั้นการสร้างรูปแบบจำลองให้สอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐานที่ได้จากการศึกษาขั้นที่ 1 โดยมีการดำเนินการ 3 ขั้นตอน คือ การสร้างรูปแบบประกอบด้วย เครื่องมือและกระบวนการฝึกอบรมการประเมินรูปแบบและการปรับปรุงรูปแบบ ผลจากการดำเนินการจะได้มาซึ่งรูปแบบจำลองการฝึกอบรมผู้นำสหกรณ์กลุ่มผลิตภัณฑ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ขั้นที่ 3 การฝึกอบรมผู้นำกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน ด้วยรูปแบบการฝึกอบรมผู้นำสหกรณ์ และประเมินผลการฝึกอบรม

การฝึกอบรมผู้นำกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน ด้วยรูปแบบการฝึกอบรมผู้นำสหกรณ์ ที่ผ่านพัฒนาและการปรับปรุงจากผู้เชี่ยวชาญในขั้นที่ 2 มาแล้ว การฝึกอบรมผู้นำกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน ใช้การประเมินผลการอบรมของเคิร์กแพททริก เพื่อให้ได้ผลตามแนวคิดการประเมินผล ใน 4 ด้าน

ผู้นำสหกรณ์ ที่ต้องการให้กลุ่มเป็นผู้นำกลุ่มผลิตภัณฑ์เป็นผู้นำสหกรณ์ที่มีลักษณะพฤติกรรม ความรู้ ทักษะตามหลักวิธีการสหกรณ์



แสดง ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

การศึกษารูปแบบการฝึกอบรมผู้นำสหกรณ์ กลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการสร้างรูปแบบการฝึกอบรมผู้นำ จากปัญหาพื้นฐานมาจากชุมชน ซึ่งมีวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อ 1. ศึกษาปัญหาความต้องการ ความคิดเห็นของผู้นำกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดนครศรีธรรมราช 2. เพื่อสร้างรูปแบบการฝึกอบรมผู้นำสหกรณ์กลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดนครศรีธรรมราช 3. เพื่อฝึกอบรมผู้นำกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนด้วยรูปแบบการฝึกอบรมผู้นำสหกรณ์ ที่สร้างขึ้น สรุปผลการวิจัยดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาปัญหา ความต้องการ ความคิดเห็นของผู้นำกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีต่อการดำเนินงานของกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดนครศรีธรรมราช

1. ข้อมูลภาคสนาม

1.1 ผู้ให้ข้อมูลคือผู้นำเครือข่ายกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดนครศรีธรรมราชได้จากการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Sampling) จำนวน 11 คน และการสอบถามจำนวน จำนวน 19 คน โดยคิดจากค่านิยมจากการสนทนากลุ่มและการตอบแบบสอบถาม

1.2 ปัญหา ความต้องการและความคิดเห็นของผู้นำกลุ่มผลิตภัณฑ์ มีปัญหาด้านการขาดจิตสำนึกความร่วมมือในการดำเนินงานของผู้นำกลุ่มผลิตภัณฑ์ ทำให้การประสานไม่ต่อเนื่อง ขาดทักษะการวางแผน และการ

พัฒนาเครือข่ายกลุ่มผลิตภัณฑ์ยังมีปัญหาไม่สามารถดำเนินงานได้ผลดีเท่าที่ควร

1.3 ความต้องการให้ผู้นำกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนฝึกอบรมเพื่อให้มีจิตสำนึกความร่วมมือตามหลักการสหกรณ์ มีทักษะความรู้การบริหารจัดการ การวางแผนและการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน

2. ศึกษาข้อมูลจากเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าผู้นำกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนส่วนใหญ่มีปัญหา ความต้องการให้มีการพัฒนาผู้นำใน 3 ด้านคือ

2.1 ด้านจิตสำนึกความร่วมมือของผู้นำ จิตสำนึกความร่วมมือ และการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นพฤติกรรมพื้นฐานของผู้นำกลุ่มผลิตภัณฑ์ กลุ่มสหกรณ์ ถ้าผู้นำขาดคุณลักษณะด้านนี้ย่อมทำให้กลุ่มไม่สามารถดำเนินงานได้ประสบความสำเร็จ ขาดความรู้ความเข้าใจด้านการบริหารจัดการ การวางแผน และขาดความรู้ ความสำคัญการเชื่อมโยงเครือข่ายขององค์กรชุมชนยังเป็นไปอย่างจำกัด ทำให้การแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ รวมทั้งการช่วยเหลือเกื้อกูลกันทำได้ในวงจำกัดตาม

2.2 การฝึกอบรมส่วนใหญ่เป็นความรู้ด้านการผลิต การตลาด และไม่มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ เพราะการฝึกอบรมวิทยากรเน้นด้านเนื้อหา ต้องให้ผู้เข้ารับการอบรมเข้ารับการอบรมด้วยความสนใจ และรู้จักประสงค์ของโครงการ

2.3 องค์กรที่เกี่ยวข้อง มีหลายหน่วยงาน

เข้าสนับสนุนตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย แต่ยังคงขาดการประสานงานที่ดีและมีความซ้ำซ้อน สร้างความสับสนให้กับวิสาหกิจชุมชน ทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรค

ตอนที่ 2 ผลการสร้างรูปแบบการฝึกอบรมผู้นำสหกรณ์การสร้างรูปแบบการฝึกอบรม

2.1 ข้อมูลที่ใช้ในการสร้างรูปแบบการฝึกอบรมได้จากการสำรวจข้อมูลภาคสนามที่ผู้นำกลุ่มผลิตภัณฑ์ มีปัญหา ความต้องการ ความคิดเห็น ประกอบกับข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานกำหนดปัญหาและความจำเป็นของรูปแบบการฝึกอบรมผู้นำที่สร้างขึ้น

2.2 โครงร่างรูปแบบ ประกอบด้วยจุดมุ่งหมายของรูปแบบ หน่วยการฝึกอบรม 3 หน่วย คือหน่วยฝึกอบรมที่ 1 จิตสำนึกผู้นำ หน่วยฝึกอบรมที่ 2 ผู้นำคุณค่าสหกรณ์ หน่วยฝึกอบรมที่ 3 ผู้นำสหกรณ์กับการบริหารกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน องค์ประกอบของหน่วยฝึกอบรมประกอบด้วย จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม เนื้อหาวิชา กิจกรรมการฝึกอบรม สื่ออุปกรณ์ และการประเมินผล โดยกำหนดให้องค์ประกอบภายในโครงสร้างของรูปแบบแต่ละองค์ประกอบมีความสอดคล้องกัน

2.3 การปรับปรุงโครงร่างรูปแบบการฝึกอบรมโดยการนำโครงร่างรูปแบบที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมและสอดคล้อง พบว่ามีผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับความเหมาะสมและสอดคล้องที่สร้างขึ้น ผู้วิจัยนำผลการประเมินและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมา

แก้ไขปรับปรุงให้รูปแบบที่สร้างขึ้นมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นก่อนนำไปใช้ในการฝึกอบรมผู้นำ กลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างของการวิจัย

ตอนที่ 3 ผลการฝึกอบรมผู้นำสหกรณ์กลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน

การฝึกอบรมผู้นำสหกรณ์ กลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนกลุ่มตัวอย่างที่สุ่มอย่างง่าย เข้าร่วมฝึกอบรมด้วยความสมัครใจ จำนวน 30 คนจากกลุ่มผลิตภัณฑ์สตรีสหกรณ์มูลนิธิศุภนิมิต อำเภอชะอวด และอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช การประเมินผลการฝึกอบรมได้ใช้รูปแบบการประเมินผลของ โด널ด์ แอล เกริกแพตทริก (Donald L.Kirkpatrick) ซึ่งมี 4 ลำดับขั้น ผู้วิจัยประเมินผลหลังการฝึกอบรมไปแล้ว 9 เดือน ผลการฝึกอบรมจากการประเมินผล 4 ลำดับมีผลดังนี้

3.1 ปฏิภณของผู้เข้ารับฝึกอบรมมีความพึงพอใจมากที่สุด ด้านเนื้อหาสาระ สถานที่การฝึกอบรม วิทยากรที่มีความรู้ความสามารถสามารถถ่ายทอดความรู้ ให้เข้าใจง่าย ตอบข้อซักถามชัดเจน และบรรยากาศการฝึกอบรมดีมาก และเจ้าหน้าที่โครงการฝึกอบรมได้ช่วยชี้แจงแก้ปัญหาให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ดีมาก

3.2 การเรียนรู้ของผู้นำจากการฝึกอบรมก่อนและหลังการฝึกอบรมมีการเรียนรู้หลังจากการฝึกอบรมมีความรู้มากขึ้น ในด้านการใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การบริหารจัดการ และการนำหลักการสหกรณ์ในการบริหารกลุ่มมากขึ้น การเรียนรู้การฝึกอบรมจาก

การสังเกตพฤติกรรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรม การให้ความสนใจ ความตั้งใจ ความกระตือรือร้นและการแก้ปัญหาเมื่อเกิดปัญหา มากที่สุด การมีส่วนร่วม เช่น ชักถามปัญหา เสนอแนะ/แสดงความคิดเห็นและให้ความสนใจ/การดำเนินงานตามขั้นตอน

3.3 พฤติกรรมการนำความรู้ไปใช้ของ ผู้นำ ปรากฏว่า กลุ่มผลิตภัณฑ์สตรีสหกรณ์ การเกษตรศุภนิมิต ได้ร่วมกันพัฒนาเครือข่าย ผลิตภัณฑ์ศุภนิมิตให้มั่นคงสามารถพึ่งพา กัน ร่วมมือกันได้ดีขึ้น การใช้หลักการแบ่งปัน ผลประโยชน์อย่างยุติธรรมให้แก่สมาชิกทำให้มี สมาชิกใหม่ และทุนดำเนินงาน ยอดขาย กำไร มากขึ้น และเมื่อมีปัญหาด้านการผลิต การ บริหารดำเนินงาน ได้มีเจ้าหน้าที่องค์กรที่ เกี่ยวข้องให้ความร่วมมือในการแก้ปัญหาแบบมี ส่วนร่วมจากการมีเครือข่ายกลุ่มผลิตภัณฑ์ที่มี ระบบมากขึ้น

3.4 ผลลัพธ์ ต่อองค์กร จากการสอบ ดัชนี ภาพ และ การ จัด เวที สัม ม น า กลุ่มผลิตภัณฑ์มีผลการดำเนินงานดีขึ้นผู้นำ กลุ่มผลิตภัณฑ์มีจิตสำนึกความร่วมมือ ได้ ร่วมกันวางแผนการบริหารงานของกลุ่ม ผลิตภัณฑ์มีโครงการต่าง ๆ ได้มากขึ้นประชา ชานที่ยังไม่เป็นสมาชิกได้สมัครเข้ามาเป็น สมาชิกส่งผลทำให้มีการเพิ่มผลผลิตและ ยอดขายมากขึ้นมีกำไรมากขึ้น และสามารถ นำมาแบ่งปันให้สมาชิกด้วยความยุติธรรมตาม หลักการสหกรณ์ ส่งผลต่อทุนดำเนินงาน เพิ่มขึ้น เพราะผู้นำเป็นผู้นำที่มีคุณค่าสหกรณ์

คือมีการเสียสละ ความซื่อสัตย์ ความยุติธรรมมี หลักการบริหารกลุ่มผลิตภัณฑ์ ทำให้สมาชิก เก่า และสมาชิกใหม่ไว้วางใจ จึงร่วมถือหุ้นมาก ขึ้นเงินทุนที่เพิ่มขึ้น และการร่วมมือกันเป็น เครือข่ายกลุ่มผลิตภัณฑ์ที่มีระบบมากขึ้น เครือข่ายสามารถแก้ปัญหาให้กับกลุ่มผลิตภัณฑ์ ในด้านการตลาด การผลิต การแลกเปลี่ยน เรียนรู้แก้ปัญหาาร่วมกัน ส่งผลให้สมาชิกและ กลุ่มผลิตภัณฑ์มีความสุขความสำเร็จในการ ดำเนินงานได้ดี

ข้อเสนอแนะ

1.ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องรูปแบบการ ฝึกอบรมผู้นำสหกรณ์ กลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า การฝึกอบรม ผู้นำกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน สามารถพัฒนา ความรู้ความเข้าใจ และทักษะการนำผลการ ฝึกอบรมไปใช้ก่อให้เกิดผลดี ต่อองค์กรได้อย่าง มีประสิทธิภาพ จากผลการวิจัยผู้วิจัยมี ข้อเสนอแนะดังนี้

1.ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1การสร้างรูปแบบการฝึกอบรมผู้นำ สหกรณ์ กลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัด นครศรีธรรมราช หลังจากได้นำไปดำเนินการ ฝึกอบรมผู้นำกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน แล้ว พบว่ามี ประสิทธิภาพต่อการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ พฤติกรรม เกิดผลลัพธ์ต่อผู้นำและองค์กรได้ดี ดังนั้นในการนำรูปแบบการฝึกอบรมผู้นำ สหกรณ์ ฯ ไปใช้จึงมีข้อควรคำนึงคือ

1.2 เมื่อนำรูปแบบการฝึกอบรมไปใช้ ในกิจกรรมการดำเนินการฝึกอบรมเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของกระบวนการฝึกอบรมการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ควรคำนึงเรื่อง ระยะเวลาการทำกิจกรรม สื่ออุปกรณ์หลากหลาย กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วม วิทยาการการฝึกอบรม ตลอดจนการประเมินผลการฝึกอบรมที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ในแต่ละหน่วยฝึกอบรม

1.3 เทคนิควิธีการฝึกอบรม กิจกรรมและวิธีการฝึกอบรมสำหรับผู้ใหญ่ที่มีประสบการณ์ทำงานมาแล้ว ควรใช้การเรียนรู้จากประสบการณ์ ปัญหาที่ได้กระทำดำเนินการมาแล้ว ให้คิดวิเคราะห์ปัญหาที่ผู้เรียนมี ด้วยสื่อที่นำไปสู่การสรุปเนื้อหาวิชาความรู้ การเรียนรู้โดยการกระทำร่วมกัน เป็นกลุ่ม โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้ความสำคัญและการมีส่วนร่วม เปิดให้ซักถาม อภิปราย สะท้อนความรู้ที่ได้รับ และมีการประเมินผลแต่ละกิจกรรมไว้ให้ละเอียดทั้งในเชิงคุณภาพและปริมาณ ด้วยอุปกรณ์ ผู้ช่วยนักวิจัย ที่ทำงานกันเป็นทีม

2.ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1ควรศึกษารูปแบบการเชื่อมโยงเครือข่ายกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อเสริมต่อจากการที่ผู้นำกลุ่มมีความเข้าใจในหลักการร่วมมือเป็นเครือข่าย และสามารถพัฒนาเครือข่ายกลุ่มผลิตภัณฑ์ไปได้ระดับหนึ่ง เมื่อเวลาผ่านไปพอสมควร

2.2 ควรศึกษาการนำรูปแบบการฝึกอบรมผู้นำสหกรณ์ไปทดลองกับกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนอื่น เนื่องจากรูปแบบการพัฒนาผู้นำที่เป็นตัวแบบตามหลักการสหกรณ์ และได้ทดลองใช้กับกลุ่มผลิตภัณฑ์สตรีสหกรณ์การเกษตรสุกนิมิต ซึ่งเป็นสมาชิกสหกรณ์อยู่แล้ว เมื่อทดลองใช้กับกลุ่มผลิตภัณฑ์ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกสหกรณ์ จะมีผลเป็นในการพัฒนาผู้นำต่างๆ ได้ดีแค่ไหน

2.3 ควรมีการวิจัยเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ที่มีความสุขมีส่วนร่วม การเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหา โดยยึดหลักการสหกรณ์ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แนวคิดทฤษฎีใหม่ ในการสร้างความมั่นใจให้กับผู้เรียน มีอุดมการณ์จิตวิญญาณของผู้นำหลักการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จิตสำนึกความร่วมมือ การมีเหตุผลในการดำเนินกิจกรรม และมีภูมิคุ้มกันเมื่อเกิดการเสี่ยง และผู้นำต้องมีความรู้ คุณธรรม ตามรูปแบบของเนื้อหาสาระการฝึกอบรมผู้นำสหกรณ์ของงานวิจัยนี้ และสามารถประสานกลุ่ม ชุมชนให้มีเครือข่ายแล้วแต่ประเภทความสนใจของกลุ่มชุมชนนักเรียน จะได้มีการปฏิบัติการพัฒนาคนให้เป็นคนมีภูมิปัญญาความรู้ ตามแนวคิดของสังคมฐานความรู้

บรรณานุกรม

กิติ ยัคคานนท์. (2535) **เทคนิคการสร้างภาวะผู้นำ**. กรุงเทพฯ : บัตเตอร์ฟลาย.

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. (2550) **แผนพัฒนาเศรษฐกิจ**

และ สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550-2554. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สุทรไพศาล.

จุฑาทิพย์ ภัทราวาทและคณะ. (2549) **แนวทางพัฒนาเครือข่ายกลุ่ม/องค์กรประชาชนในพื้นที่**

จังหวัด. กรุงเทพฯ : หจก.ซีโน ดีไซน์ จำกัด.

ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ. (2546) **บทสังเคราะห์ภาพรวมการพัฒนาระบบสวัสดิการสำหรับคนจนและ**

คนด้อย โอกาสในสังคมไทย. กรุงเทพฯ : บริษัท เอดิชั่นเพรส โปรดักส์ จำกัด.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2544) **การพัฒนาที่ยั่งยืน**. กรุงเทพฯ : มูลนิธิโกมลคีมทอง.

ยินดี เจ้าแก้วและคณะ. (2549) **วิจัยการพัฒนาระบบการสหกรณ์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช**.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) (เอกสารอัดสำเนา)

เสรี พงศ์พิศ. (2548) **ชุมชนเรียนรู้ อยู่เย็นเป็นสุข**. กรุงเทพฯ : พลังปัญญา.

Daft, R. L. (1999). **Leadership : Theory and practice**. Orlando, FL : The Dryden.

Elizabeth Fisher. (2010) **Risk Regulation and Administrative Constitutionalism** . Hart

Publishing 2007

Kirkpatrick, Donald L. **Evaluating In – House Training Program**. Training and

Development Journal. 32 (9), September, 1978 : 6 – 9

Rai A. (1996) **“Operational Efficiency in Banking: An International Comparison”**

Journal of Banking and Finance”, 20 : pp

Ulrich,D.etal(1996). **The leader of the Future: New visions, strategies, and practices for the next era**. San Francisco: Jossey-Bass publishers.